

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች ፡- አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ አ/ማህበር ነ.ፈ.ጅ አቶ ብርሃኑ ልኪሣ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- አቶ ታደሰ አደሬ ቀረቡ

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን፤ መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ አንድ የተሸጠ የሚንቀሳቀስ ንብረት ከመሸጡ በፊት በነበረ የፍ/ቤት ዕገዳ ምክንያት ገዥው በባለቤትነት መብቱ መገልገል ሳይችል ቢቀር በሻጩ ላይ ሊኖር የሚችለው ኃላፊነት ምንድን ነው የሚለውን ነጥብ በሚመለከት በሻጭና በገዥ መካከል በተነሣው የሕግ ክርክር ላይ ያተኮረ ነው።

የአሁን ተጠሪ በአሁን አመልካች ላይ በኦርሚያ ክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረበው ክስ ባጭሩ፡

ሳምሶን ነጋሽ በሚባል ስም ተመዝግቦ የሚገኘውን ፊያት የጭነት መኪና ሚያዚያ 28 ቀን 1998 ዓ.ም በብር 58,000.00 ሸጧል። ሆኖም የፍ/ቤት ዕገዳ ስላለበት የንግድ ፈቃድ፣ ቦሎ እና ታርጋ በማውጣት እንደባለቤት በንብረት አገልግሎት ማግኘት አልቻልኩም ጥቅም ተቋርጦብኛል። ስለሆነም የተቋረጠ ጥቅም በወር 7000.00 /ሰባት ሺህ ብር/ እንዲከፍለኝና ስመሐብትነቱንም ወደ እኔ ይዙርልኝ የሚል ክስ አቅርቦታል።

የአሁን አመልካችም በተከሣሽነት ቀርቦ ባለቤትነትን የሚያረጋግጡ ሰነዶችንና ሊብሬውን አስተላልፏል። በከፍተኛው ፍ/ቤት ተሰጥቶ የነበረውን የዕገዳ ትእዛዝ ያስነሳን ሲሆን በወረዳው ፍ/ቤት የነበረውን ግን ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ለማሰነሣት አልቻልንም የሚለውንና ከይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የውሳኔ ግልባጭ መረዳት እንደሚቻለውም በዕገዳ ምክንያት መኪናው ያለሥራ አልቆመም፤ ዕገዳ ያለበት መሆኑንም እያወቀ ስለገዛ ኃላፊነት የለብንም የሚሉትን ከኃላፊነት ጋር የተያያዙ ክርክሮችን ካቀረበ በኋላ ስለተቋረጠ ጥቅም መጠን አስመልክቶ ደግሞ የተቋረጠው ጥቅም መጠን በማስረጃ ያልተረጋገጠ በመሆኑ አይታመንም በማለት ግልጽ መልስ ሰጥቷል።

ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤትም ተቋረጠ ስለተባለው ጥቅም ምን ያህል እንደሆነ ማወቅ ይችል ዘንድ ከበክልቻ ትራንስፖርት አክሲዮን ማህበር ማረጋገጫ እንዲቀርብ ካደረገ በኋላ ጉዳዩን መርምሮ፤

ተከሣሽ የአሁን አመልካች ለተቋረጠ ጥቅም ኃላፊነት አይኖርብኝም ሲል ያቀረባቸው ምክንያቶች ተቀባይነት የላቸውም የተቋረጠ ጥቅምን በሚመልከት የትራንስፖርት አክሲዮን ማህበሩ ከሣሽ ከገለፀው መጠን በላይ ሆኖ ስለተገኘ ከሣሹ ያቀረበውን መጠን የሰሌት መነሻ በማድረግ የሽያጭ ውሉ ከተደረገበት ሚያዚያ 28 ቀን 1998 ዓ.ም ጀምሮ ስመ ሀብትነቱ ወደ ከሣሽ ዞር ሥራ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ በወር 7000.00 /ሰዓት ሺህ ብር/ ተከሣሽ ይክፈል ሲል ወስኗል።

ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት በይግባኝ ደረጃ የሁለቱንም ወገኖች ክርክር ከሰማ በኋላ

የሽያጭ ውሉ ከተደረገበት ከሚያዚያ 28 ቀን 1998 ዓ.ም በፊት ግንቦት 23 ቀን 1994 ዓ.ም የተሰጠ የዕግድ ትእዛዝ መኖሩን ከተረጋገጠ ሻጭ ቀድሞውኑ የዕግድ ትእዛዝ እንዳለበት ያውቃል። ስመሀብት የማዛወር ግዴታ ባይኖርበትም ይህንን ዕግድ እያወቀ መሸጡ፣ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊ ነው በሽያጭ ውል ላይ ሻጭ አስፈላጊውን ትብብር ሁሉ ያደርጋል በሚል መገለፅ በሻጭ ላይ ያለውን ከሕግ የመነጨ ግዴታን የሚያስቀር አይሆንም መኪናው ስለመቆሙ አልተረጋገጠም ቢልም ስመሐብትነቱ በገዥው ስም እስካልዞረ ድረስ ያለስራ እንደቆመ ይቆጠራል ስለሆነም ኃላፊ ነው መባሉ ተገቢ ሲሆን፤ የደረሰውን የጉዳት መጠንንም ቢሆን በገለልተኛ ወገን የተረጋገጠው ከሣሹ ከጠየቀው በልጦ በመገኘቱ የተነሣ በከሣሽ በኩል የቀረበው መጠን መወሰዱ ስህተት አይደለም የሚሉትን መነሻ በማድረግ ውሳኔውን አጽንቷል።

የሰበር ቅሬታ የቀረበውም በእነዚህ በየደረጃው የተሰጡት ውሳኔዎች መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመባቸው ናቸው ይታረምልን በሚል ሆኖ የመከራከሪያ ነጥቡም በሥር ፍ/ቤቶች አቅርቧቸው ከነበረው በይዘቱ የተለዩ አይደለም።

ተጠሪም በኃላፊነትም ሆነ በጉዳት ካሳ መጠን ረገድ የሰጠው ዳኝነት ሕግን መሠረት ያደረገ ነው ለሚለው ክርክሩ ውሉን አብራርቶ አቅርቧል።

እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል። አመልካች በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2341/2/ ላይ በተመለከተው መሠረት ከኃላፊነት ለመዳን ሲል ገዥው በንብረቱ ላይ የዕግድ ትእዛዝ ያለበት መሆኑን እያወቀ ገብቷል የሚለውን ክርክር ያቅርብ እንጂ ይህ ክርክር ለሻጭ ጠቃሚ የሚሆነው ገዥው ተከስተ ባለው ጉድለት ሣቢያ የሽያጭ ውል ይፍረስልኝ በሚል ክስ የቀረበበት እንደሆነ ስለመሆኑ በንዑስ ቁጥር 1 ላይ ተመልክቷል። የገዥ የአሁን ተጠሪ የዳኝነት ጥያቄ ውል ይፍረስልኝ የሚል ሣይሆን ሻጭ ግዴታውን ከኪሣራ ጋር ይፈጽም የሚል ስለሆነ ቀጥተኛ አግባብነት የለውም። ገዥው የሚጠይቀው ዳኝነት አስገድዶ ማስፈፀምም ይሁን የውል ይፍረስልኝ ጥያቄ ይህ የሻጭ መከራከሪያ ነጥብ በሁለቱም ዓይነት ዳኝነቶች ያገለግላል እንኳ ቢባል ገዥ የአሁኑ ተጠሪ ንብረቱን በገዛበት ጊዜ በፍ/ቤት በተሰጠ ዕግድ ምክንያት ሻጩ የእኔ ነው ከሚሉ ሦስተኛ ወገኖች መብት ሁሉ ነፃ የሆነ መኪና ለገዥው ማስረከብ የማይችል መሆኑን ያውቅ ነበር ወይስ አልነበረም? የሚለው ነጥብ በጭብጥነት ተይዞ በሥር ፍ/ቤት በማስረጃ የተረጋገጠ ጉዳይ አይደለም በዚህ ነጥብ ላይ ማስረጃችንም አልታየልንም የሚል የሰበር ክርክርም የለውም። ገዥ ያውቅ ነበር በሚል በአባባል ደረጃ ከመግለጽ አልፎ ይህንን አባባል በማስረጃ አስደግፎ ማስረዳት

ይኖርበታል። በመሆኑም በዚህ ሰበር ደረጃም ቢሆን ገዥ ያውቅ ነበር በሚል ብቻ ተወስኖ የቀረበው ክርክር ተቀባይነት ያለው ሆኖ አላገኘውም።

እንዲሁም አመልካች አከራካሪ የሆነው የዕግድ ትእዛዝ በኢሳ መዝገብ ላይ ስላልተሰጠ፤ የወረዳው ፍ/ቤትም ስለእግድ ጉዳይ ሲጠየቅ ዕግድ የለም በሚል ስለአረጋገጠ እና ገዥውም ዕግዳ ያለበት መሆኑን አስቀድሞ የሚረጋገጥ ግዴታ ነበረበት የሚሉትን ነጥቦች በመጠቀስ ኃላፊነት የሰጠውም ሲል ያቀረባቸው ክርክሮች ሻጩ የተሸጠው ንብረት ላይ የማያስነካ መብት ለገዥው ለማስተላለፍ አስፈላጊ ተግባሮችን ለመፈፀም ግዴታ ይኖርበታል በሚል በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2281 እንዲሁም ውጤቱ የውል ማፍረስን ጉዳይ የሚመለከት ቢሆንም የገዥውን መብት በሚነካ ጉድለት ምክንያት ሻጭ የእኔ ነው ከሚሉ ሦስተኛ ወገኖች መብት ሁሉ ነፃ የሆነ ነገር ለገዥው የማስረከብ ግዴታ አለበት በሚል በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2341 የተጣለበትን ከሕግ የመነጨ ግዴታ ያገናዘቡ ክርክሮች ባለመሆናቸው የሕግ መሠረት የላቸውም።

አከራካሪው መኪና በፍ/ቤት ዕግድ ምክንያት ያለ ሥራ ቆሚል ወይስ በሥራ ላይ ነበረ የሚለውን ጉዳይ አስመልክቶ አመልካች በሰበር ደረጃ የተብራራ ክርክር ያቀረበ ቢሆንም ይህ የፍሬ ነገር ጉዳይ ለሥር ፍ/ቤት በማስረጃ ተደግፎ ሊያጥር የሚችል እንጂ የሕግ ክርክርን የሚያስነሳ ሆኖ አላገኘውም።

በዚህ ሁሉ ምክንያት አመልካች በሸጠው ንብረት ላይ አስቀድሞ በነበረ የፍ/ቤት ዕግዳ ምክንያት በገዥው ላይ ደረሰ ለተባለው የጥቅም መቋረጥ ኃላፊ ነው በሚል በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አልተገኘም።

ሆኖም በዚህ በሻጭ የግዴታ ጉድለት በገዥው ላይ ደርሷል የተባለውን የጉዳት መጠን በሚመለከት የተሰጠው ውሳኔ በተጓዳኝ ገዥ እንዲህ ያለ ጉዳይ ባጋጠመ ጊዜ እርሱም በተቻለ መጠን ሊደርስ የሚችለውን ለይቶ የመቀነስ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ ከተመለከተው ድንጋጌ ጋር ተካቶ ሊታይ የሚገባው ነጥብ ነው።

በዚህ ጉዳይ የመኪና ሽያጭ ውል የተደረገው ሚያዝያ 28 ቀን 1998 በሕግ ገዥው ጉዳት ደረሰበኝ ካሳ ይከፈለኝ ሲል ክስ ያቀረበው ደግሞ መጋቢት 26 ቀን 1999 ዓ.ም ነው። ጉድለት ያለበት ንብረት ወይም ደግሞ ሙሉ የባለቤትነት መብት ለመገልገል የሚያስችል ጉድለት ያለበት ንብረት የተረከበ ገዥ ያለው የማስተካከያ መብት በፍ/ብ/ሕግ ከቁጥር 2336 ቀጥሎ ባሉት ድንጋጌዎች ተቀምጧል። ገዥው ወዲያውኑ ክስ አቅርቦ ውሉን ማስፈረስ ወይም ደግሞ ከቁጥር 2329 ጀምሮ ባሉት ድንጋጌዎች የተጓደለው ነገር ተሟልቶ ይፈፀም ዘንድ ወዲያውኑ መጠየቅ ከዚህ ጋር ጎን ለጎንም በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2360 እንደተመለከተው ከላይ ከተመለከቱት የሕግ መፍትሄዎች በሻጭ ግዴታ መጓደል ምክንያት የደረሰበትን ጉዳት በገንዘብ አስልቶ መጠየቅ እንደሚገባው ተመልክቷል። በዚህ ጉዳይ ገዥው ይህንን በሕግ በተሰጠው መብቱ ሳይገለገል ለአንድ ዓመት ያህል እንደቆዩ መዝገቡ ያስረዳል። ይህንንም ማድረግ መብቱ የሆነውን ያህል ሊደርስ የሚችለውን ጉዳት በመቀነስ ረገድ ከባከነው ጊዜ አንፃር ደግሞ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1802 እንደተመለከተው ግዴታው ይሆናል። ከዚህ አንፃር የደረሰውን የጉዳት ልክ አወሳሰን ከተያዘው ጉዳይ አንፃር በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1790፤1802 የተመለከተውን መሠረት በማድረግ ሊወስን ሲገባ ይህንን በገዥው በኩል የታየው የጥንቃቄ ጉድለት ሳይታይ የሽያጩ ውል የተደረገበትንና ዕግዱ የተነሣበትን ጊዜ መነሻ በማድረግ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2091

በተመለከተው ድንጋጌ ብቻ በማየት ውሳኔ መስጠቱ በሥር ፍ/ቤቶች በጉዳት ካሳው አወሳሰን ረገድ ስህተት መፈፀማቸውን ተገንዝበናል።

ው ሣ ኔ

1/ የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት እና የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት እንደቅደም ተከተሉ በመ/ቁ. 05183 21/6/2000 በመ/ቁ. 64263 በ22/04/02 የሰጡትን ውሳኔዎች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ አሻሽለን ወስነናል።

2. አመልካች በተጠሪ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት ብለናል።

3. የተከሰተውን ጉዳት በጊዜው እንዲስተካክል ማድረግ ሲገባ ይህን ካልፈፀመ ከተያዘው ጉዳይ አንፃር ጊዜ በረዘመ ቁጥር የጉዳቱ ስሌት በዚህ ልክ እያደገ እንደሚሄድ ማወቅ ሲገባው ይህንን ሣያደርግ ያሳየውን የጥንቃቄ ጉድለት ሁሉ በማየት ለደረሰበት የጉዳት ልክ በርትዕ ብር 21,000.00 /ሃያ አንድ ሺህ/ ብር ይክፈለው ብለናል።

በሥር ፍ/ቤት የተወሰነው ወጭና ኪሣራ ስሌቱ መሠረት ይኸው የጉዳት ገንዘብ ይሁን፤ በዚህ ችሎት የተደረገው ክርክር ስለተሰጠው ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ይቻቻሉ መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ